

ELEMENTEN

Programmaboekje

Juni 2014

KAMERKOOR VOCOZA
o.l.v. SANNE NIEUWENHUIJSEN

Programma

Paul Chihara (1938) - *Lie lightly, gentle earth* (1992)

Morten Lauridsen (1943) - *Six Fire Songs* (1987)

1. *Ov'è, Lass', Il Bel Viso'?*
2. *Quando Son Più Lontan*
3. *Amor, lo Sento L'alma*
4. *Io Piango*
5. *Luci Sereni e Chiare*
6. *Se Per Havervi, Oime*

David Lang (1957) - *Again (after ecclesiastes)* (2005)

Arnold Schönberg (1874-1951) - *Friede auf Erden* (1907)

pauze

Veljo Tormis (1930) - *Three Songs from the Epos 'Kalevipoeg'* (1999)

1. *Oh, mu hella eidekene*
2. *Murueide tütre*
3. *Laine veereb*

Henryk Górecki (1933-2010) - *Broad Waters* (1979)

1. *A ta nasza Narew*
2. *Oj, kiedy na Powiślu*
3. *Oj, Janie, Janie*
4. *Polne różę rwala*
5. *Szeroka Woda*

Eric Whitacre (1970) - *Leonardo dreams of his flying machine* (2001)

Staat uw MOBIELE TELEFOON uit?

Word vriend van Vocoza

Met uw hulp kan Vocoza bijzondere concerten blijven geven. Stort 30 euro of meer op rekening NL05 INGB 0005 0572 19 t.n.v. Vocoza in Amsterdam, en wees verzekerd van een goede plek, naast de korting die u op de toegangskaarten krijgt.

Deze concerten worden mogelijk gemaakt door de vrienden van Vocoza, de gemeente Amsterdam en Theo Köhler van RecordingMedia.

Introductie & teksten

Welkom bij dit concert van Kamerkoor Vocoza. Eeuwenlang hebben we onze wereld gereduceerd tot vier elementen. Maar Aristoteles dacht nog aan een vijfde element; de kwintessens - het niet-materiële, het hart. Kamerkoor Vocoza gaat op zoek naar dat vijfde element. Niet naar wat ons en de wereld samenstelt, maar naar wat ons beweegt, beroert en beangstigt. In het water, in de lucht, in het vuur en op de aarde.

In het onstuimige kolken van het water in het epos *Kalevipoeg* van Tormis en de kalme stroming in *Broad Waters* van Górecki. In de fascinerende twaalftoonse oersoep van het lang onzingbaar geachte *Friede auf Erden* van Schönberg, en de aardse onrust in *Lie Lightly, Gentle Earth* van Chihara. In het vuur en de vlamme passie van de *Six Fire Songs* van Lauridsen.

En het waagstuk van *Leonardo*, die met zelfgemaakte vleugels van de toren droomt te kunnen vliegen - fantastisch verklankt door Whitacre. Vocoza is in zijn element met een programma vol vocale topstukken. Ontdek met ons vandaag het vijfde element!

Hilke Molenaar & Bram Bos

Lie lightly gently earth (1992) – Als haar geliefde

wordt gedwongen een verstandshuwelijk aan te gaan met de maîtresse van de Koning treurt Aspasia en vraagt ze in een lied 'de tedere aarde' haar zacht toe te dekken. Het enige wat haar nog overeind houdt is de gedachte dat ze standvastig en trouw was. Maar nu is ze klaar voor een somber graf. Paul Chihara (1938) geeft haar oneindige verdriet in deze compositie weer met ruime klankvelden en haar onrust met expressieve uitdrukingskracht. Muziek moet volgens Chihara verleiden. De tekst is afkomstig van een lied uit *The Maid's Tragedy (Act II)* een toneelstuk uit 1619 van Francis Beaumont en John Fletcher.

Paul Chihara is professor in de Filmmuziek in *Los Angeles*. Als componist heeft hij meer dan 80 films en TV series op zijn naam staan. Hij schreef o.a. de SF eind-tune van *Dr. Strange* (de TV serie). Hij is een veelzijdig en ruimhartig componist. Naast *Shogun* de musical, schreef hij ook voor ballet, orkestmuziek, kamermuziek en voor koor. Hij gebruikt alle stijlen, ook jazz en folk, als inspiratiebron.

Lie lightly, gentle earth

Paul Chihara (1938)

Lay a garland on my hearse
Of the dismal yew;
Maidens, willow branches bear;
Say, I died true.
My love was false, but I was firm
From my hour of birth.
Upon my buried body lie
Lightly, gentle earth!

Tekst: John Fletcher (1579-1625)

Dek zacht toe, tedere aarde

Leg een krans op mijn lijkkoets
van sombere taxus;
Meisjes, draag wilgentakken;
Zeg dat ik trouw stierf.
Mijn liefde was ontrouw, maar ik hield stand
vanaf het uur van mijn geboorte.
Dek mijn begraven lichaam
zacht toe, tedere aarde!

Vertaling: Nico Witteman

Vocoza is aangesloten bij de **KCZB** te Voorschoten

Madrigali – Six ‘Fire Songs’ on Italian Poems (1987) – Beelden van vlammen en vuur kreeg Morton Lauridsen bij het lezen van de gepassioneerde liefdesgedichten uit de Renaissance. “Zie hoe ik brand en word verteerd door liefde” of “jij, die om mijntentwil de zoete vlam in toom zou kunnen houden / ontzegt me het vuur dat mij doet ontbranden.” Hij zocht naar een manier om dat brandende element muzikaal uit te drukken en ontwikkelde een speciaal vuur-akkoord. Een dramatisch akkoord dat uw hart bij aanvang meteen doet ontbranden. Dit akkoord geeft de cyclus eenheid en maakt hem zeer intens. Het opent met deze hartenkreet als het schone gezicht van de geliefde verdwenen is: “Waar ben je?!” De hele cyclus hoort u dit akkoord terug, tot in de laatste wegstervende klanken.

Lauridsen drukt met deze cyclus zijn bewondering uit voor de inventiviteit en aandacht voor detail van componisten als Monteverdi en Gesualdo. Geregeld schemert een madrigaal uit het renaissanceverleden door de 20^e-eeuwse compositie heen. De zes liederen vormen een boog waarbij lied 1 en 6 en lied 2 en 5 belangrijke motieven delen. Het dramatische centrale hoogtepunt is lied 4 waar de muziek langzaam opbouwt naar een explosie van het vuurakkoord, dat weer de inleiding vormt voor de terugkeer naar het begindeel. Het vuurakkoord komt dan terug in de originele vorm in de laatste beweging. De eindfrase blijft onopgelost: deze liefde blijft voor altijd onbeantwoord.

Lauridsen moest tot na zijn vijftigste wachten op erkenning. Vervolgens beklom hij in razend tempo de hitparade van het klassieke lied. Hij is nu een van de meest uitgevoerde Amerikaanse componisten en zijn werk staat op meer dan tweehonderd cd's inclusief een *Grammy* nominatie. Twee jaar geleden werd de prijswinnende documentaire *Shining Night: A Portrait of Composer Morten Lauridsen* uitgebracht.

Madrigali – Six ‘Fire Songs’ on Italian Poems

Morten Lauridsen (1979)

1. Ov'è, Lass', Il Bel Viso'?

Ov'è, lass', il bel viso? ecco, ei s'asconde.
Oimè, dov'il mio sol? lasso, che velo
s'è post'inanti et rend'oscur'il cielo?
Oimè ch'io il chiamo et veggio; ei non risponde.
Dhe se mai sieno a tue vele seconde
Aure, dolce mio ben, se cangi pelo
Et loco tardi, et se 'l signor di Delo
Gratia et valor nel tuo bel sen'asconde,
Ascolta i miei sospiri et da' lor loco
Di volger in amor l'ingiusto sdegno,
Et vinca tua pietade il duro sempio.
Vedi qual m'arde et mi consuma fuoco;
Qual fie scusa miglior, qual maggior segno
Ch'io son di viva fede et d'amor tempio!

Tekst uit een madrigaal van Henricus Schaffren

2. Quando Son Più Lontan

Quando son più lontan de' bei vostri occhi
Che m'han fatto cangiar voglia et costumi,
Cresce la fiamma et mi conduce a morte;
Et voi, che per mia sorte
Potresti raffrenar la dolce fiamma,
Mi negate la fiamma che m'infiamma.

Tekst uit een madrigaal van Ivo

O, waar is je schone gezicht? Het verbergt zich.
O, waar is mijn zon? Wat voor sluier
schuift ervoor en maakt de hemel donker?
Wee mij, die het roept en ziet, maar het antwoordt
niet. O, als de wind gunstig is, mijn lieveling, en je
haar en gelaatsuitdrukking verandert,
als de heer van Delos
genade en moed in je goede hart verbergt,
luister dan naar mijn zuchten en geef ze gelegen-
heid om je onrechtvaardige minachting om te zet-
ten in liefde, moge je medelijden alles overwinnen.
Zie hoe ik brand en word verteerd door liefde;
Bestaat er een betere reden, een groter doel
dan mijn tempel van liefde en trouw?

Naarmate ik verder weg ben van je prachtige ogen
die mijn verlangens en gedrag veranderen
groeit de hartstocht die mij naar de dood leidt;
En jij, die om mijntentwil
de zoete vlam in toom zou kunnen houden,
ontzegt me het vuur dat mij doet ontbranden.

3. Amor, Io Sento L'alma

Amor, io sento l'alma
Tornar nel foco ov'io
Fui lieto et più che mai d'arder desio.
Io ardo e 'n chiara fiamma
nutrisco il miser core;
Et quanto più s'infiamma,
tanto più cresce amore,
perch'ogni mio dolore
nasce dal fuoco ov'io
fui lieto et più che mai d'arder desio.

Jhan Gero (parodie op ballata van Machiavelli)

4. Io Piango

Io piango, ch'è'l dolore pianger' mi fa,
perch'io non trov'altro
rimedio a l'ardor' mio.
Così m'ha concio' Amore
ch'ognor' viv'in tormento.
Ma quanto piango più, men doglia sento.
Sorte fiera e inaudita
Ch'e'l tacer mi dà morte e'l pianger vita.

Ruffo

5. Luci Sereni e Chiare

Luci serene e chiare,
voi m'incendete, voi; ma prov'il core,
nell' incendio diletto, non dolore.
Dolci parole e care,
voi mi ferite, voi; ma prov' il petto,
non dolor ne la piaga, ma diletto.
O miracol d'amore!
Alma ch'è tutta foco e tutta sangue,
Si strugge e non si duol,
mor'e non langue.

Ridolfo Arlotti

6. Se Per Havervi, Oime

Se per havervi, oime, donato il core
Nasce in me quell'ardore,
Donna crudel, che m'arde in ogni loco,
Tal che son tutto foco,
E se per amar voi, l'aspro martire
Mi fa di duol morire,
Miser! Che far debb'io
Privo di voi che sete ogni ben mio

Tekst: Primo Libro de Madrigali van Monteverdi

O, mijn lief, ik voel mijn ziel
terugkeren naar het vuur waarin
ik gelukkig was en meer dan ooit wil branden.
Ik brand en met de heldere vlam
voed ik mijn arme hart;
En hoe meer het ontvlamt,
des te meer groeit mijn liefde,
want al mijn pijn
wordt geboren uit het vuur waarin
ik gelukkig was, en meer dan ooit wil branden.

Ik ween, omdat het verdriet mij doet wenen,
soms dat ik geen ander
medicijn kan vinden voor mijn liefdesvuur.
Ik ben zo gewond door de liefde
dat ik altijd pijn zal lijden.
Maar hoe meer ik ween, des te minder pijn voel ik.
Wreed en ongehoord lot
dat zwijgen mij de dood geeft en wenen het leven.

Serene en heldere ogen,
jullie zetten me in vuur en vlam: maar mijn hart
moet vreugde, geen smart voelen in het vuur.
Zoete en heldere woorden,
jullie verwonden mij: maar mijn borst moet
geen pijn voelen van de littekens, maar plezier.
O, wonder van de liefde!
De ziel die een en al vuur en pijn is,
smelt, maar voelt geen smart,
sterft, maar kwijnt niet weg.

Wee mij, als ik mijn hart aan jou had gegeven
was er in mij dat vuur geboren
–wrede vrouw– dat mij overal in vlam zet,
zodat ik helemaal brand.
En als mijn liefde voor jou
mij in bittere pijn had doen sterven,
O wee, wat had ik moeten doen
zonder diegene die al mijn vreugde is?

Again (after ecclesiastes) (2005) – Alles is lucht en leegte. De zon komt op en gaat weer onder, de wind draait en waait en draait en alle rivieren stromen naar zee. Alles is zeer vermoeiend en wat er gedaan is zal altijd weer gedaan worden. De ik-figuur van het bijbelboek *Prediker* is nogal een sombermans. De wereld tart alle redelijkheid en wijsheid geeft geen inzicht. Hoe meer inzicht de mens nastreeft, hoe overtuigder hij raakt dat de wereld absurd is.

David Lang drukt de zinloze herhaling der dingen prachtig uit met repeterende bewegingen. Hij is de derde hedendaagse componist uit de VS in dit programma. Hij kreeg de Pulitzer Prize voor muziek in 2008 voor *Little Match Stick Girl Passion'*, gebaseerd op Bachs *Mattheus Passie*. Hij is eerder wel als post-minimalist gecategoriseerd maar zijn stijl is dieper en complexer dan dat. Er lijkt op harmonisch en ritmisch gebied weinig te gebeuren, maar kenners roemen de onpeilbaarheid onder de oppervlakte van zijn muziek.

Again (after ecclesiastes)

David Lang (2005)

people come and people go -
the earth goes on and on

mensen komen en mensen gaan –
de aarde gaat almaar door

the sun rises, the sun sets -
it rushes to where it rises again

de zon komt op, de zon gaat onder,
zij haast zich naar waar ze weer opkomt

the wind blows round, round and round -
it stops, it blows again

de wind blaast rond, rond en rond,
hij stopt, hij blaast opnieuw

all the rivers run to the sea, but the sea is never
full -
from where the rivers run they run again

alle rivieren stromen naar de zee, maar de zee is
nooit vol – vanwaar de rivieren stromen, stromen
zij opnieuw

these things make me so tired -
I can't speak, I can't see, I can't hear

deze dingen maken me zo moe – ik kan
niet praten, ik kan niet zien, ik kan niet horen

what happened before will happen again

wat eerder gebeurde zal opnieuw gebeuren

I forgot it all before.

ik ben het eerder allemaal vergeten.

I will forget it again.

ik zal het opnieuw vergeten.

Tekst: David Lang, after Ecclesiastes

Vertaling: Nico Witteman

Friede auf Erden (1907) – De eerste strofe is nog harmonieus, een bijbelse verwijzing naar de verkondiging van de vrede op aarde. De tweede verhaalt over bloedvergieten en smekende engelen. De derde en vierde strofe brengen geleidelijk de beloofde vrede. Maar bij de belofte van troost blijft enige behoedzaamheid geboden. Toen Schönberg dit stuk schreef geloofde hij nog in de mogelijkheid van vrede en universele harmonie tussen mensen. Later keek hij somber terug op deze onschuldige tijd en beschouwde hij vrede als een illusie. Het gedicht is een kerstgedicht van Conrad Ferdinand Meyer uit 1886.

Schönbergs werk kan verdeeld worden in verschillende perioden. In de eerste fase van zijn leven, de laat romantische periode, schrijft hij tonaal werk. Tot ongeveer 1907, waarna zijn vrije atonale periode

aanbreekt waarbij de muzikale expressie dominant is. Na 1921 bevrijdt hij zich helemaal van de regels van tonaliteit, gooit het keurslijf van mineur en majeur van zich af en ontwikkelt de twaalftoonstechniek waarmee hij geschiedenis heeft geschreven.

In *Friede auf Erden*, uit zijn vrije atonale en expressieve periode, brengt Schönberg contrast aan tussen vrede en oorlog door consonanten/dissonanten en homofone/polyfone klanken en technieken te gebruiken. Hemel en aarde staan daardoor in schril contrast, wat wordt verzacht door het gebruik van een kerktoneelsoort tussendoor.

De eerste uitvoering van *Friede auf Erden* in 1911 leverde het koor destijds zoveel moeilijkheden op dat Schönberg zich gedwongen zag een instrumentale begeleiding te schrijven om onzekere intonatie te voorkomen. De uitdrukkelijke wens van de componist was echter dat het a capella uitgevoerd wordt.

Friede auf Erden

Arnold Schönberg (1907)

Da die Hirten ihre Herde
Ließen und des Engels Worte
Trugen durch die niedre Pforte
Zu der Mutter mit dem Kind,
Fuhr das himmlische Gesind
Fort im Sternenraum zu singen,
Fuhr der Himmel fort zu klingen:
"Friede, Friede! auf der Erde!"

Toen de herders hun kudde
weidden en de woorden van de engel
door de nederige poort
naar de moeder met het kind brachten,
ging het hemelse gevolg door
met zingen in de sterrenhemel,
ging de hemel door met klinken:
"Vrede, vrede! op aarde!"

Seit die Engel so geraten,
O wie viele blut'ge Taten
Hat der Streit auf wildem Pferde,
Der geharnischte vollbracht!
In wie mancher heiligen Nacht
Sang der Chor der Geister zingend,
Dringlich flehend, leis verklagend:
"Friede, Friede... auf der Erde!"

Sinds de engelen zo voorzgd hebben,
O hoeveel bloedige daden
heeft de twist op het wilde paard -
de geharnaste – begaan!
In hoeveel heilige nachten
zong het geestenkoor bevreesd,
dringend smekend, zachtjes klagend:
"Vrede, vrede... op aarde!"

Doch es ist ein ewiger Glaube,
Dass der Schwache nicht zum Raube
Jeder frechen Mordgebärde
Werde fallen allezeit:
Etwas wie Gerechtigkeit
Webt und wirkt in Mord und Grauen
Und ein Reich will sich erbauen,
Das den Frieden sucht der Erde.

Maar het is een eeuwig geloof,
dat de zwakke niet altijd ten prooi
zal vallen aan ieder wreed
moordgebaar:
iets als gerechtigheid
weeft en werkt in moord en huivering
en een rijk zal gesticht worden
dat vrede op aarde nastreeft.

Mählich wird es sich gestalten,
Seines heiligen Amtes walten,
Waffen schmieden ohne Fährde,
Flammenschwerter für das Recht,
Und ein königlich Geschlecht
Wird erblühn mit starken Söhnen,
Dessen helle Tuben dröhnen:
Friede, Friede auf der Erde!

Geleidelijk zal het vorm krijgen,
zijn heilige plicht uitoefenen,
wapens smeden zonder gevaar,
vlammende zwaarden voor het recht,
en een koninklijk geslacht
zal opbloeien met sterke zonen,
waarvan de heldere klaroenen schallen:
Vrede, vrede op aarde!

Tekst: Conrad Ferdinand Meyer (1886)

Vertaling: Nico Witteman

pauze

Three songs from the Epic Kalevipoeg (1999) – Kalevipoeg (de elfenkoning) is de nationale epische held van Estland. Het verhaal is eeuwenlang mondeling overgeleverd, en op schrift gesteld door de dichter Friedrich Reinhold Kreuzwald (1803-1882). De teksten van deze drie liederen komen uit dit

werk. Het verhaal gaat als volgt:

De elfenkoning reist naar Finland af om zijn ontvoerde moeder te zoeken. Tijdens zijn reis koopt hij een zwaard, maar hij doodt daarmee de zoon van de smid tijdens een ruzie. De smid roept een vloek af over het zwaard en gooit het in de rivier. Als de elfenkoning Kalevipoeg terugkomt in Estland wordt hij, na zijn broers verslagen te hebben in een steenwerpwedstrijd, de nieuwe koning van Estland. Hij bouwt forten en steden en brengt welvaart in Estland. Dan reist hij naar het einde van de wereld op zoek naar kennis. Hij verslaat Satan en redt drie maagden uit de hel. Oorlog breekt uit, Estland wordt vernietigd, en zijn trouwe kameraden worden vermoord. Kalevipoeg draagt de troon over aan zijn broer Olev en trekt zich neerslachtig terug in het bos. Als hij een rivier oversteekt snijdt het zwaard dat door de smid in de rivier is gegooid zijn benen af. Hij sterft en gaat linea recta naar de hemel. De godin Taraa overlegt met de andere goden en ze besluiten Kalevipoeg weer tot leven te brengen. Ze leggen zijn beenloze lichaam op een wit paard en sturen hem de hel in waar hij een rots met zijn vuist moet bevechten. Daarbij blijft zijn hand in de rots steken. En zo bewaakt Kalevipoeg voor altijd de poorten van de hel.

De tekst van het eerste nummer *O My Gentle Tender Mother* herinnert Tormis ook aan zijn eigen moeder, met wie hij een vertoebelde relatie had en die het jaar voordat hij het nummer componeerde is overleden.

Veljo Tormis heeft bijna uitsluitend voor de stem gecomponeerd. Voor hem begint muziek met woorden, hij heeft nooit puur muzikale ideeën. Hij gebruikt veel oude volksmuziek als bron van inspiratie. De turbulente geschiedenis van Estland in de 20e eeuw heeft groot effect gehad op zijn muzikale ontwikkeling en op de keuzes die hij maakte. Na het overwinnen van de Russische overheersing in 1920 werd Tormis geboren in een vrij en onafhankelijk Estland met een bloeiende eigen cultuur. Toen Tormis tien jaar oud was verloor Estland echter weer zijn onafhankelijkheid. Hij moest 61 worden voordat het land weer onafhankelijk werd.

Three Songs from the Epos 'Kalevipoeg'

Veljo Tormis (1999)

1. Oh, mu hella eidekene

Oh, mu hella eidekene,
kes mind armul kasvatasid,
käte peal mind kiigutasid,
suu juures suigutasid:
Pidid üksi suremaie,
nägemata närtsimaie!
Kes sul surus silmad kinni,
kes sul vaotas kulmud kokku?
Sinilil sul sulges silmad,
kastehein sul kattis kulmud.
Oh, mu hella eidekene!
Sinilillel salaokkad,
kasteheinal kõrred karedad.

Oh mijn lieve, zachtaardige moeder,
u die mij liefdevol opvoedde,
die mij omhelsde en in uw armen wiegde,
mij zachtjes fluisterend in slaap suste:
geheel alleen kwam u aan uw einde,
kwijnende u weg zonder getuigen!
Wie sloot toen zo teder uw ogen,
welke hand streek over uw voorhoofd?
Paarse bloesem sloot uw oogleden,
en gebogen gras groeide boven uw wenkbrauwen.
Oh mijn lieve, zachtaardige moeder!
Geheime doornen teisteren die bloesems, en het
gebogen gras draagt ruwe en wrede stekels.

Oh, mu hella eidekene!
Kuidas sa mind kasvatasid,
kallistasid,
üles tõstsid,
hüpatasid,
maha panid,
mängitasid,
suu juures suisutasid,
kahel käel kiigutasid!
Mõtlesid toeks tulevat,
arvasid abiks astuvat,
lootsid elu lõpetusel
laugelangutajat saavat,
silmakatjat signema.

2. Murueide tüted

Õekesed, hellakesed,
Käharpeaga kaunikesed,
linalakad linnukesed!
Lähme lustil kiikumaie,
murudele mängimaie,
kasteheina kõrre peale,
angervaksa varre peale!
Lähme unda õmblemaie,
nägusida näitamaie:
koome kujud koidu eella,
lõksutame lustikirjad,
Kalevipoja päheje!
Laskem mehel magadessa,
õnneaegga õitseneda,
kuulda kulla kão kukku,
hõbedase linnu hääalta!
Kas see kõgu kukub kurba,
linnukene laulab leina?
Kurbus jäägu kuusikusse,
leinamised lepikusse!
Laulis lindu lepikusse.
Kukkus kõgu kuusikusse.
Käigem kiiresti koduje!
Otsas meie õnneaasta,
lõpetatud lustipidu, lõpetatud...

3. Laine veereb

Laine veereb laine jälgel
vetevooge veeretusel,
kiigel kalda kalju vastu.
Lõhkeb vahutus kalda vastu,
tuisatelles vete tolmu.
Kuu vaatab kõrgeelta,
tähesilmad vaatvad taevast.
Päike paistab rõõmu palgel.

Oh mijn lieve, zachtaardige moeder!
Met grote wijsheid voedde u mij op,
knuffelde u mij,
hield mij in een innige omhelzing,
liet me paardje rijden op uw knie,
zette me weer neer
en speelde met me,
suste me zachtjes fluisterend in slaap,
omhelsde me terwijl u me in uw armen wiegde!
U hoopte dat ik u zou troosten.
U dacht dat ik uw pijn kon verzachten,
en dat er hier, aan het eind van uw leven,
iemand zou zijn om uw ogen te sluiten,
iemand die uw ogen voor eeuwig dicht zou doen.

Dochters van de weidevrouwe

Oh mijn zusters, liefhebbende zusters,
trotse schoonheden met krullende lokken,
vogeltjes met krulletjes van vlas!
Laat ons zorgeloos naar de weide gaan,
en vrolijk dansen, zwieren,
op kromme weidegrassprietten,
of omhoog, de steel van een moerasplant op!
Laat ons dromen gaan borduren
en vorm geven aan vluchtige visioenen:
vóór het ochtendgloren zullen we vormen weven,
aantrekkelijke, liefvallige patronen,
om Kalevipoegs voorhoofd mee te bekransen!
Laten we de tijd nemen voor vreugde en blijdschap,
en bloemen vergaren voor de slapende man,
terwijl hij het zachte gezang van de koekoek
en het heldere gekwinkeleer van de zilveren vogel
hoort! Zingt de koekoek een treurig lied,
kwinkeleert de vogel een klaagzang?
Laat de droefheid in de sparren blijven,
en de rouw in een elzenbosje!
Luister! Een vogel zong in de elzen,
de koekoek zong hoog in de sparren.
Laten we onmiddellijk naar huis gaan!
Het jaar van onze vreugde is nu ten einde,
al onze blijdschap is voorbij.

De golf rolt

De ene golf komt aanrollen na de andere,
deint, zwelt aan; woelige baren
klotsen tegen de stenen kustlijn.
Spatten in schuim uiteen tegen het bruggehoofd,
groots wervelend, een fijne nevel verspreidend.
Vanuit de hoogte kijkt de maan toe,
ogen als sterren blikken vanuit de hemel.
Het zonlicht straalt, glimlacht, straalt.

Szeroka Woda (1979) – De melodie en teksten van *Szeroka Woda* komen uit oude geïllustreerde Poolse kinderboeken en zijn arrangementen van bestaande volksliederen. De vijf liederen gaan allemaal over water. Nummers 1, 2 en 5 gaan over de rivieren de Narew en de Vistula. Alles speelt zich af binnen een arkadisch landschap en de harmonieën vloeien op natuurlijke wijze voort.

Górecki's vroege werk werd beïnvloed door Messiaen, met wie hij begin jaren zestig in Parijs studeerde. Het communistische regime keurde zijn werk sterk af. Hierdoor ging hij zich toeleggen op volksmuziek als inspiratiebron voor zijn muziek.

Szeroka Woda (Broad Waters)

Henryk Mikołaj Górecki, Opus 39 (1979)

1. A ta nasza Narew

A ta nasza Narew
Gdy rozleje wody,
Oj, na łąkach, oj, na polach
Narobi nam szkody.
Popłynę, popłynę
Czółenkiem przez wodę,
Oj, Narew nie gwiewna,
Naprawi nam szkodę.
Latają jaskółki
Nad tą wodą nisko,
Oj, gdzie komu, gdzie daleko,
Nam do domu blisko.

2. Oj, kiedy na Powiślu

Oj, kiedy na Powiślu
da, woda nam zatopi,
Oj, nie ma w chałupinie
da, I snopka konopi.
Oj, żeby na Powiślu
da, woda nie topiła,
Oj, to by Powiślanka
da, we złocie chodziła.

3. Oj, Janie, Janie

Oj, Janie, Janie, Janie zielony!
Cóżeś nam przyniósł nowego?
Cóżeś nam przyniósł dobrego?
Janie zielony? Janie zielony?
Przyniósłem rosy chłopcom na kosy,
Oj, i dałem macierzanki,
Pannom na wianki.
Oj, Janie, Janie, Janie zielony!
Oj, padają drobne liście, na wszystkie strony.

1. Onze rivier de Narew

Onze rivier de Narew,
als zijn water onze velden
en weiden overstroomt,
brengt hij grote schade toe.
Ik zal het water
in mijn kleine boot oversteken
en oh, de Narew zal, indien niet boos,
alles in orde brengen.
De zwaluwen vliegen
laag over het water.
anderen moeten nog ver,
maar wij zijn dicht bij huis

2. Als in Powiśle

Oh, als in Powiśle
de rivier ons overstroomt,
dan hebben we niets in onze hut
niet eens een bos hennep.
Oh, als de rivier in Powiśle
ons niet overstroomde,
dan zouden de meisjes
in Powiśle goud dragen.

3. Oh, Johnny, Johnny

Oh, Johnny, groene Johnny!
Wat voor nieuws heb je ons gebracht?
Wat voor goeds heb je ons gebracht?
Groene Johnny? Groene Johnny?
Ik heb de jongens dauwdruppels gebracht voor
hun zeisen, oh, en wilde tijd,
voor de meisjes met hun bloemenkransen.
Oh, Johnny, Johnny, groene Johnny!
Oh, kleine bladeren vallen, overall.

4. Polne róże rwała

Polne róże rwała,
Na wodę rzucała.
Popłyn popłyn polna rózo,
Skielam cię narwała.
Róża popłynęła
Do miejsca swojego.
Oj, nie widać, oj, nie widać
Wianuszka mego.

5. Szeroka Woda

Szeroka woda na Wiśle,
A powiem wam teraz swe myśle.
Jak było wczoraj, tak I dziś,
Muszę ja na wieki z tobą być.

Tekst en melodie traditioneel

4. Zij plukte wilde rozen

Zij plukte wilde rozen
en gooide ze in de rivier.
Drijf, drijf, wilde roos
want daarvoor plukte ik je.
De roos dreef
naar een verre plek.
Oh, ik zie, oh, ik zie
mijn bloemenkrans nergens meer.

5. Brede wateren

Brede wateren van de Weichsel,
nu zal ik je mijn gedachten vertellen.
Als gisteren, zo ook vandaag,
moet ik voor altijd bij je zijn.

Leonardo dreams of his flying machine (2001) – Leonardo da Vinci droomt over vliegen. Sluit uw ogen en begeeft u in zijn droom. In zijn slaap wordt hij gekweld door een roep uit de lucht, zo gekweld dat hij maar één oplossing weet en dat is het raadsel van de vliegkunst op te lossen en het zelf te proberen. Het lijkt alsof zijn slaap even verstoord wordt als hij droomt over mislukkingen en frustratie. Dan roepen, net als hij in zijn diepe slaap is, vrouwenstemmen: '*Leonardo, Leonardo!*', waarop een koor van stemmen hem de oplossing haastig influistert: "*Een man met aangeplakte grote vleugels zou de luchtweerstand kunnen overwinnen*". Daarna zingt het lied over zijn pogingen om dat uit te werken, het tekenen van beelden van vleugels en bouwwerk op papier en het loslaten van duiven om de kunst af te kijken. Met een groot dissonant clusterakkoord wordt de spanning omhoog gebracht op het moment dat Leonardo nog één laatste ademteug neemt en ... springt. De laatste twee minuten hoort u de wind om zijn oren suizen in het gelukkige einde, "*Leonardo volare*", Leonardo vliegt!

Whitacre laat, net als Morton Lauridsen in zijn *Fire Songs*, nu en dan zijn inspiratiebron –de Italiaanse madrigalen– doorschemeren in deze muziek. Hij vindt een perfecte muzikale balans en zijn muziek beweegt schijnbaar moeiteloos door verschillende overgangen. Hij heeft inmiddels zo goed als een sterrenstatus binnen de hedendaagse concert- en koormuziek. Hij is ook bekend geworden door zijn projecten met virtuele koren waarin hij individuele stemmen van over de hele wereld op internet bij elkaar brengt tot een groot koor.

Leonardo dreams of his flying machine

Eric Whitacre (2001)

I. Leonardo dreams of his flying machine.

Tormented by visions of flight and falling,
More wondrous and terrible each than the last,
Master Leonardo imagines an engine
To carry a man up into the sun ...
And as he's dreaming the heavens call him,
softly whispering their siren-song:
"Leonardo. Leonardo, vieni a volare".
L'uomo colle sue coniegniate e grandi ale,
facciendo forza contro alla resistente aria.

II. Leonardo dreams of his flying machine.

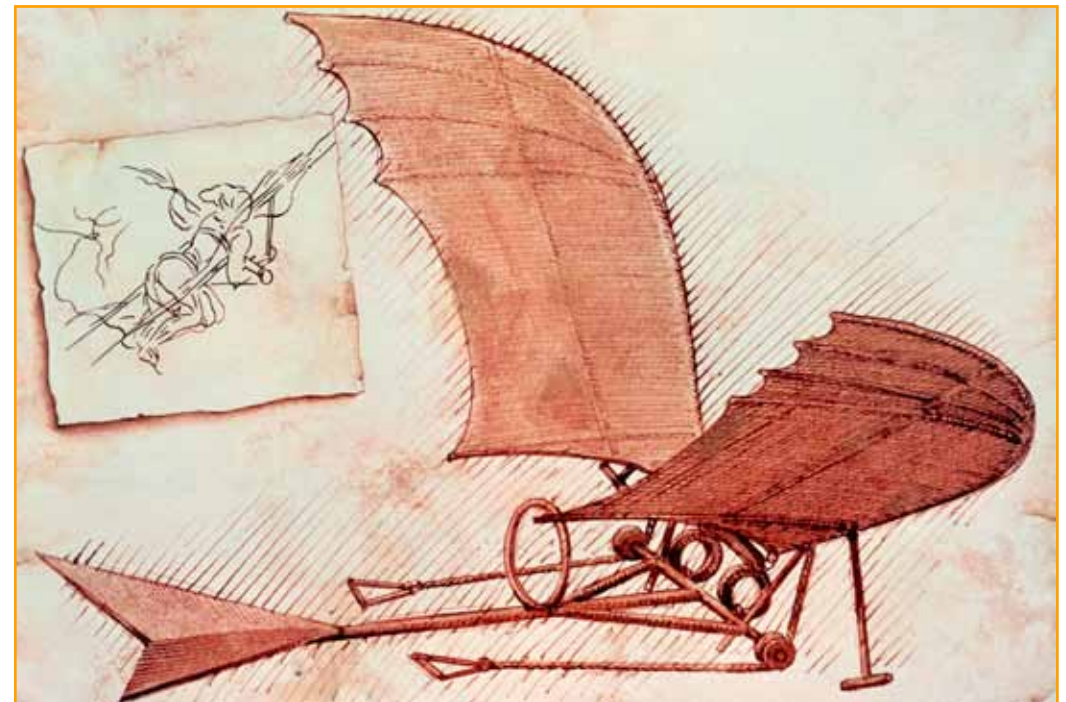
As the candles burn low
he paces and writes,
Releasing purchased pigeons one by one
Into the golden Tuscan sunrise ...
And as he dreams, again the calling,
The very air itself gives voice:
"Leonardo. Leonardo, vieni a volare".
Vicina all'elemento del fuoco ...
Scratching quill on crumpled paper,
Rete, canna, filo, carta.
Images of wing and frame and fabric
fastened tightly.
... sulla suprema sottile aria.

I. Leonardo droomt van zijn vliegmachine.

Verscheurd door visioenen over vliegen en vallen,
wonderlijker en verschrikkelijker dan de vorige,
Meester Leonardo verbeeldt zich een machine
die in staat is een man richting de zon te tillen ...
In zijn dromen wordt hij vanuit de hemel geroepen,
zachtjes fluisterend klinkt een sirene-lied:
"Leonardo. Leonardo, kom ga vliegen".
Een man met aangeplakte grote vleugels
zou de luchtweerstand kunnen overwinnen.

II. Leonardo droomt van zijn vliegmachine.

Als de kaarsen bijna opgebrand zijn,
ijsbeert en schrijft hij nog.
Aangeschafte duiven loslatend, een voor een de
gouden Toscaanse zonsopgang tegemoet ...
En als hij droomt, klinkt opnieuw de roep,
de lucht zelf is vol van de boodschap:
"Leonardo. Leonardo, kom ga vliegen".
Dichtbij de vlam van de kaars ...
Een krassende pen op verfrommeld papier,
gaas, twijgen, doek, papier.
Beelden van vleugels en buizen en stof
stevig vastgebonden.
... in de ijste luchtlagen.

Leonardo da Vinci (1452-1519) schetste het idee van het zweefvliegtuig vierhonderd jaar voordat de Wright brothers hun beroemde eerste vlucht met een vliegtuig maakten.

III. Master Leonardo da Vinci dreams of his flying machine.

As the midnight watchtower tolls,
Over rooftop, street and dome,
The triumph of a human being ascending
In the dreaming of a mortal man.
Leonardo steals himself,
takes one last breath, and leaps ...

Tekst: Charles Anthony Silvestri

III. Meester Leonardo da Vinci droomt van zijn vliegmachine.

Als de middernachtelijke torenklokken luiden,
over dak, straat en koepel,
de overwinning van een mens die opstijgt
in de droom van een sterfelijke man.
Leonardo vermant zichzelf,
neemt een laatste ademteug, en springt ...

Vertaling: Richard den Bak (SineNomine)

Sanne Nieuwenhuijsen

Sanne Nieuwenhuijsen (1979) begon haar muzikale opleiding op de Kathedrale Koorschool Utrecht. Aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag studeerde ze hoofdvak Koordirectie bij Jos van Veldhoven en Jos Vermunt. Daarnaast volgde ze ook het hoofdvak Solozang bij Sasja Hunnago en Gerda van Zelm. Na haar studie volgde Sanne masterclasses koordirectie bij onder meer Tonu Kaljuste, het Nederlands Kamerkoor, Veljo Tormis en Kaspar Putnins.

Sinds 1998 heeft Nieuwenhuijsen als (assistent-)dirigent voor een reeks van gezelschappen gestaan, waaronder het Kathedrale Koor Utrecht, Kamerkoor Venus, het Erasmus Kamerkoor en het Toonkunstkoor Amsterdam. Ook leidde zij diverse projectkoren in Nederland en coacht zij regelmatig (semi-)professionele ensembles. Deelnames aan (internationale) koorfestivals leverden meerdere malen eerste prijzen op met deze ensembles.

Naast de vaste dirigent van Kamerkoor Vocoza

is Sanne als *Magistra Cantus* verbonden aan het Muziekinstituut van de Kathedraal Sint Bavo te Haarlem en als dirigent/muziekdocent aan de daaraan verbonden Koorschool Haarlem.

Komende concerten

De volgende concerten van Kamerkoor Vocoza zijn op 14 en 15 februari 2015 in Haarlem en Amsterdam. Een bijzonder verrassend barokprogramma met het *Syrène* Saxofoonkwartet.

Blijf tot die tijd op de hoogte van ons wedervaren. Op Facebook houden we ook tussentijds contact!

facebook.com/vocoza

Kamerkoor Vocoza

Kamerkoor Vocoza bestaat uit 28 geschoolde amateurzangers, die samen een behoorlijk professioneel niveau weten te bereiken. Het koor staat sinds 2008 onder leiding van Sanne Nieuwenhuijsen, en heeft een vaste plaats in het concertleven in de regio Amsterdam/Haarlem verworven. Vocoza brengt gemiddeld twee eigen concertreeksen per jaar, en draagt inmiddels geregeld bij aan externe producties.

Vocoza (de naam is een afkorting van Vondelpark Concertgebouwuurt Zangers) werd opgericht in 1980 door Paul Hameleers. In 1981 nam diens zoon Frank de leiding over. In 1990 werd Ira Spaulding dirigent. Moderne Amerikaanse koormuziek vormde lange tijd een speerpunt in de programmering. Zo verzorgde Vocoza in juni 2001 de Nederlandse première van zes hedendaagse madrigalen van Morten Lauridsen.

Onder leiding van Sanne Nieuwenhuijsen is het koor nieuwe artistieke wegen ingeslagen. Het hoofdaccent ligt op 20e en 21e eeuwse koormuziek uit Europa en de VS. Daarbij wordt de lat steeds hoger gelegd. Zo zong het koor o.m. de *Mis in g* van Francis Poulenc, de *Reincarnations* van Samuel Barber, het *Motet voor de kardinaal* van Daan Manneke, *Harmony of the Spheres* van Joep Franssens, en *Songs of Love and Eternity*, en *Le vrai visage de la paix* van Rudolph Escher.

Met de bevlogen Nieuwenhuijsen zoekt Vocoza ook naar nieuwe kruisbestuivingen tussen koormuziek, theater en kunst. Een theaterprogramma met muziek op teksten van Goethe en Shakespeare en dialogen van Hans van Hechten

en Vastert van Aardenne werd zeer goed ontvangen.

Met het *Hollands Requiem* (het *Deutsches Requiem* van Brahms in de hertaling van Jan Rot) liet Vocoza in 2012 horen dat het als klein ensemble ook de grotere oratoriumwerken heel goed aankan.

Vocoza is ook te zien en te horen in de film *Nummer veertien, home* van de beeldend kunstenaar Guido van der Werve. Die film won in 2013 een Gouden Kalf.

Een uitgebreid historisch overzicht vindt u op: www.vocoza.nl/historie

Sopranen: Henny Brouwer, Corinna Dästner, Saskia Eelman, Henriëtte van Hoek, Sofie Jansen, Emma van Opstal, Diète Sybesma en Lianne Verhaar.

Alten: Loes Aartsen, Esther Arrindell, Violette Baudet (afw), Wilma Bos, Olga Hasenack, Hille Molenaar, Joke Scholten en Renée Weder

Tenoren: Andrew Fleming, Marten Jan Geertsema, Thomas Kloppenburg, Adrien Kuijten, Maarten Streekstra en Hein Walter.

Bassen: Bram Bos, Alexander Orthel, Rob Kloppenburg, Berend de Vries en Nico Witteman.

Nieuwe leden:
Vocoza heeft nog plaats voor een bariton en een lage alt. Meer informatie: info@vocoza.nl of 06 25587797.

Stemmen en instrumenten

de samenwerking geeft schitterende resultaten

Wilt u uw concert of originele composities vastleggen op CD?
Misschien een demo voor uw website, promotie of wedstrijd?

Wilt u hulp om de originele geluiden voor film,
geluidsontwerp, samples voor experimentele muziek, of
misschien het vastleggen van uw eigen geluidslandschap en
samples?

Ik ben Theo Köhler. Met meer dan dertig jaar geluidstechnische
ervaring kan ik u helpen om uw ideeën te realiseren met uitstekende
sonische resultaten.

Mijn doel is altijd om een uitzonderlijke kwaliteit van het hoogste
niveau te bereiken en uw uitvoering zo natuurgetrouw weer te geven
op de door u gewenste geluidsdrager.

Ik maak graag een vrijblijvende prijsopgave voor de opname van uw
komende concertuitvoering.

DSD
Direct Stream Digital

MP³
AUDIO

flac
Free Lossless Audio Codec

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

SUPER AUDIO CD

Theo G. Köhler

RMA

High Definition CD & SACD Recordings

tk@recordingmedia.nl

06-53219885